

Ҳадис дарслари (148-дарс). Сабр (биринчи мақола)

The image shows the front cover of a book titled "Хадис даарслари". The title is written in large, stylized green letters at the top left. Below it, the subtitle "ДАРСЛАРИ" is written in smaller green letters. In the center, there is a green rectangular box containing the text: "Шайх Мұхаммад Содиқ Мұхаммад Юсуф роҳимаҳулоҳнинг «Хадис ва ҳаёт» туркум китоби асосида бериб борилади. Мавзуларнинг түлиқ матни билан танишиш учун китобнинг ўзига мурожаат қилиш тавсия этилади." At the bottom left, there is a small green square logo with a white geometric pattern. The background of the cover features a black and white illustration of a mosque with multiple domes and minarets.

17:00 / 04.08.2021 3963

هـيلع هـلـلا هـلـصـيـبـنـلـاـنـعـ ، هـنـعـ هـلـلا هـيـضـرـيـرـامـنـأـلـاـهـشـبـكـ يـبـأـنـعـ
هـمـلـطـ أـلـ وـ هـقـدـصـ نـمـ دـبـعـ لـأـمـ صـقـنـ أـمـ هـنـهـيـلـعـ مـسـقـأـ هـثـأـلـثـ هـلـأـقـ مـلـسـوـ
هـلـأـسـمـ بـأـبـ دـبـعـ حـتـفـ أـلـ وـ هـأـرـعـ هـلـلـاـهـدـارـ أـلـاـ هـأـهـيـلـعـ رـبـصـفـ هـمـلـطـمـ دـبـعـ
هـوـظـفـحـافـ آـثـيـدـحـ مـكـثـدـحـأـوـ هـأـهـوـحـنـ هـمـلـكـ وـأـرـقـفـ بـأـبـ هـيـلـعـ هـلـلـاـحـتـفـ أـلـاـ
هـيـقـّـتـيـ وـهـفـ آـمـلـعـ وـ أـلـأـمـ هـلـلـاـهـقـزـرـ دـبـعـ هـرـفـنـ هـعـبـرـأـلـ أـيـنـدـلـاـ آـمـنـاـ هـلـأـقـ
هـلـزـانـمـلـاـلـصـنـفـأـبـ آـدـهـفـ آـقـحـ هـيـفـ هـلـلـ مـلـعـيـ وـ هـمـحـرـ هـيـفـ لـصـيـ وـ هـبـرـ هـيـفـ
هـيـلـ نـأـ وـلـ لـوـقـيـ هـيـنـلـاـقـ دـاـصـ وـهـفـ آـلـأـمـ هـقـزـرـيـ مـلـ وـ آـمـلـعـ هـلـلـاـهـقـزـرـ دـبـعـ وـ
هـلـلـاـهـقـزـرـ دـبـعـ وـ هـأـوـسـ آـمـهـرـجـأـفـ وـتـيـنـبـ وـهـفـ نـالـلـفـ لـمـعـبـ تـلـمـعـلـ آـلـأـمـ
هـبـرـ هـيـفـ هـيـقـّـتـيـ آـلـ مـلـعـ رـيـغـبـ هـيـفـ طـبـحـيـ وـهـفـ آـمـلـعـ هـقـزـرـيـ مـلـ وـ آـلـأـمـ
هـلـزـانـمـلـاـتـبـحـأـبـ آـدـهـفـ آـقـحـ هـيـفـ هـلـلـ مـلـعـيـ آـلـ وـ هـمـحـرـ هـيـفـ لـصـيـ آـلـ وـ
تـلـمـعـلـ آـلـأـمـ هـيـلـ نـأـ وـلـ لـوـقـيـ وـهـفـ آـمـلـعـ آـلـ وـ آـلـأـمـ هـلـلـاـهـقـزـرـيـ مـلـ دـبـعـ وـ
هـيـذـمـرـتـلـاـهـأـورـ هـأـوـسـ آـمـهـرـزـوـفـ وـتـيـنـبـ وـهـفـ نـالـلـفـ لـمـعـبـ هـيـفـ

Абу Кабша ал-Анморий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Уч нарсага қасам ичаман: «Банданинг моли садақа ила нуқсонга учрамас. Банда бир зулмга учраса-ю, унга сабр қилса, албатта, Аллоҳ унинг иззатини зиёда қилур. Банда тиланчилик эшигини очса, албатта, Аллоҳ унга фақирлик эшигини очар (ёки шунга ўхшаш бир калима). Мен сизга бир ҳадис айтаман, ёдлаб олинглар: «Албатта, дунё тўрт нафарни кидир:

Бир бандага Аллоҳ молини ҳам, илмини ҳам ризқ қилиб берган. У бу билан Роббисига тақво қилур. Силаи раҳм қилур. Үндаги Аллоҳнинг ҳаққини билур. Бу энг афзал даражадир.

Бир бандага Аллоҳ илмни ризқ қилиб берибди-ю, молни ризқ қилиб бермабди. У содик ниятли бўлиб, «Агар молим бўлганида, фалончининг амалини қилар эдим», дейди. У ниятига яраша олади. Икковларининг ажри баробардир.

Бир бандага Аллоҳ молни ризқ қилиб берибди, аммо илмни бермабди. У илмсиз равишда молини тўғри келган томонга сочади. У билан Роббисига тақво қилмайди, силаи раҳм қилмайди. Үндаги Аллоҳнинг ҳаққини билмайди. Бу энг ёмон даражадир.

Бир бандага Аллоҳ молни ҳам, илмни ҳам ризқ қилиб бермабди. У эса «Агар молим бўлганида, фалончининг амалини қилар эдим», дейди. У ниятига яраша олади. Икковларининг гуноҳи баробардир», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Шарҳ: Бу ҳадиси шариф Абу Кабша ал-Анморий розияллоҳу анхудан ривоят қилинмоқда. Аввал у киши билан танишиб олайлик:

Асл исмлари Саъийд ибн Амр бўлиб, саҳобалардан эдилар. Шомда истиқомат қилганлар. Ҳадисларни Абу Бакр розияллоҳу анхудан ривоят қилганлар.

Ушбу ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам қисқа иборалар билан ўта муҳим ҳақийқатларни баён қилмоқдалар. Ҳадиси шарифда зикр этиладиган ҳақийқатларнинг ниҳоятда муҳим эканлигига аввалдан қасам ичишлари ҳам бунга далолат қилиб турибди.

Ҳадиснинг аввалида Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Уч нарсага қасам ичаман», демоқдалар.

Жуда муҳим бўлмаса, у киши ҳеч қачон қасам ичмайдилар. Хўш, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қасам ичиб таъкидлашларига арзийдиган ўша уч нарса нима экан?

1. «Банданинг моли садақа ила нуқсонга учрамас».

Банда ўз молидан бошқа бирөвга садақа берса, зоҳиран унинг моли садақа қилиб берилган миқдорча камайғанга ўхшайди. Лекин аслида эса Аллоҳнинг наздида у кўпаяди. Ҳеч бўлмагандан, нуқсонга учрамайди. Аллоҳ таоло садақа қилинган молга барака беради, унинг эвазига бошқа томондан зиёда қиласди. Садақа қилинган мол эса бу дунёдан у дунёга кўчирилган бўлди, холос.

Бир гуруҳ одамлар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васлламга:

«Сўйилган ҳайвоннинг тўртдан бири қолди, холос. Қолганини садақа қилдик», деганларида, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Тўртдан биридан бошқаси қолибди», деганлар.

Иншааллоҳ, бу ҳақда садақанинг фазли тўғрисидаги бобда батафсил тўхталамиз.

2. «Банда бир зулмга учраса-ю, унга сабр қилса, албатта, Аллоҳ унинг иззатини зиёда қилур».

Бу ўч олиш имконига эга бўла туриб, ўзига зулм қилган одамни афв қилиб юбориш фазилатли иш эканлигини кўрсатади. Золимнинг зулмини рад этиш ҳар бир мусулмоннинг бурчидир. Аммо шахсий масалаларда бирордан зулмга учраб, уни кечириб юбориш ҳам фазилат. Чунки ўзаро афв қилиш бўлмаган жамиятда тартибсизлик, зулм кўпаяди, унинг аъзолари орасида ўзаро душманлик руҳи кучаяди. Оқибатда бундай жамият таназзулга юз тутади.

Афвнинг фазилати тўғрисида ҳам тегишли бобда алоҳида сўз юритгаймиз, иншааллоҳ.

3. «Банда тиланчилик эшигини очса, албатта, Аллоҳ унга фақирлик эшигини очар».

Банда осонлик билан ризқ топиш йўлига ўтиб, дангасалик қилса, тиланчиликни ўзига раво кўрса, Аллоҳ таоло уни камбағаллик сиртмоғига солиб қўяди.

Ислом кишиларни пешона тери билан, ҳалол-пок меҳнат орқали ҳаёт кечиришга чақиради, тиланчилик билан ҳаёт кечиришни қоралайди. Гарчи Исломда тиланчиликка изн берилган бўлса ҳам, ноилож қолганда иффат ила қилиниши кўзда тутилган. Тиланчилик яхши нарса эмаслиги кўплаб ҳадисларда уқдирилган. Ҳатто тиланчи тиланчилик қилаверса, юзидан бир

парчадан гўшти узилавериб, қиёмат куни юзи гўштсиз ҳолда тирилади, деган маънодаги ҳадис ҳам келган. Бу мавзу ҳам ўз ўрнида алоҳида ўрганилади.

Ҳадисда ушбу жумладан сўнг «**ёки шунга ўхшаш бир калима**» деган ибора келган. Бу ҳолат жуда кам бўлса-да, баъзи бир ривоятларда учрайди. Бу «Ровийнинг шаки» дейилади, яъни, ровийнинг қулоғига шунга ўхшаш яна бир калима ҳам эшитилганга ўхшаган-ку, аниқ етмаган. Шунинг учун омонатга хиёнат бўлмасин, деган мақсадда ўша ҳолатни ҳам баён қилиб қўйган.

Сўнг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳузурларидаги саҳобаларга:

«Мен сизга бир ҳадис айтаман, ёдлаб олинглар», дедилар.

У зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бу гаплари ҳам айтилмоқчи бўлган ҳадиснинг ўта муҳим эканлигига далолат қиласи. Қани, ўша ҳадисни батафсил ўрганиб чиқайлик-чи, унда яна қандай ҳикматлар ҳақида гап кетар экан.

(Давоми бор)

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан